

Grad zaborava i amnezije

25/07/2015 10:16 by Administrator

Količina toga što se može zaboraviti u Banjaluci je tolika da prazninu koja tom prilikom nastaje ništa ne može ispuniti. Pa ni silni novi pop-mitološki i nacionalistički narativi i spomenici.

Moji baka i deda u vrijeme bili su ponosni Krajišnici, Bosanci sa [Grmeča](#) i podgrmečkog kraja, iz sela Dabar i Podlug. Oboje su sa 16 godina stupili u NOB. Deda uro zajedno sa etvoro svoje braće u estu krajišku [partizansku](#), a baka Mira u Drugu proletersku brigadu. Baka je bila ranjavana na [Sutjesci](#) u nekoliko uzastopnih bitaka sa [etničima](#) i [Es-es-ovcima](#) a prehodala je tifus u povlačenju sa preživelim Dalmatincima. Krajem rata su se upoznali i vjenčali. Ponosni unuk [partizana](#) Deda je prihvatio garnizonsku službu prvo na [bugarskoj](#) granici, pa se moj stari rodio u [Pirotu](#), a onda i na [albanskoj](#) granici, pa su stari i stric odrastali u [Tetovu](#). Kad su došli u [Banja Luku](#) 1960., prišli su makedonski a jedva razumijeli srpsko-hrvatski. Bili su i do kraja ostali istinski [partizani](#) i komunisti (a ne komunjare) koji su pazili svoj komšiluk, prijatelje i ušivali u zajedničkom životu sa svim ljudima i narodima u [Bosni](#). To bi kod nas rekli "nisu se dali vagnuti u stranu ni za jotu kad su došla ova nevjerna vremena. Nisu nikada bili vjernici, niti se kod njih mogao osjetiti taj [nacionalistički](#) konstrukt srpstva. Sad sa ovom pameću znam da su kao i svi Krajišnici smatrali sebe Srbima, pravoslavcima, ali nisu tome pridavali politički značaj ili životnu bitnost. Njihova etnografija, kultura i ekonomija življenja tokom 20. vijeka je bila daleko od monolitnog i ujedinjavajućeg političkog konstrukta svetosavskog srpstva koji je dopirao iz [Beograda](#) i [Vojvodine](#) dvadesetih, tridesetih i ponovo osamdesetih i devedesetih godina "već je bila istinski bosanska, ili još preciznije, autohtono bosansko-krajiška. Sjećam se bakinog komentara na slike [etnička](#) i srpskih dobrovoljaca na barikadama u [Hrvatskoj](#) 1991. "Sine, rekla mi je, evo opet ovih bradonja [etnička](#) i popova, a mislila sam da smo mi to pobijedili jednom za svagda. Oni već je nam svima glave došli. I deda Ostoja, majčin otac, sa jesnaest je otišao u [partizane](#), sa doktorom Mladenom na [Kozaru](#) gdje je učestvovao u podizanju ustanka. Preživio je prvu [nacističku](#), [ustašku](#) i [etničku](#) ofanzivu na tu planinu. Kada se vratio u selo Bistricu podno Prosare, počela je odmazda. Ubijanja ili odvođenja zarobljenika, [antifašista](#) i seljana, u [Staru Grad](#) i [Jasenovac](#). Muškarce su odvozili u radne logore u [Austriji](#) i [Njemačkoj](#). Tako i mog dedu, no on je iz tog logora pobjegao nakon četiri mjeseca i vratio se u [partizane](#). Prvo u tajerske a onda ponovo na [Kozaru](#) i dalje po [Bosni](#). Arolike, izmještane i stopljene oaze Kad se sjetim svog djetinjstva, neke svoje lične prošliosti, uvijek se sjetim doživljaja, slika i raje iz dva banjalučka naselja u kojima sam odrastao "Rosulja i Borika. Najljepša i najnostalgijičnija sjećanja i slike su ipak iz radničkog naselja i raje u Boriku, jer sam tu proživljavao one slatke prijeratne tinejdžerske i gimnazijske godine. [Vrbas](#), kajak, raja iz kluba: Mufta, Muhamed, Sina, Smailaga, Albin, Boro, Pota! Takmičenja u kajaku na rijekama širom [bivšeg Juge](#). Zezancije sa rajom iz zgrade: Džimi, Smaja, Roske, Darma! Prva zaljublivanja i simpatije. Sjećam se djevojke sa imenom Elizabeta Sotelo, zvali smo je Beti Bup. Samo njeno ime je bilo dovoljno da mi uđi otpadnu. [Banja Luka](#) i Borik mog djetinjstva u odnosu na ovo sada, bile su arolike, izmještane i stopljene oaze različitih ljudi, imena, porodičnih priča, običaja i istorija, različitih vjera i narativa, različitih temperamenata. Sjećam se da je pred sami rat u Banjaluci svako pokretao neki svoj mali biznis. Ljudi su pravili i izvozili posteljenu, košnu galanteriju i košta veći. Kafić i slastičarne su radili ko ludi, naročito oni borički od kafića preko Venecije, Moneta i Kajaka do Tilta, Džoja i Moskve. Bilo je svega, sve dok nam nisu počeli obećavati da ćemo svi jesti

zlatnim kačikama. Tada je iz komšiluka isparilo višje od polovine mojih drugara. Sumrak zbog zlatnih kačika U gimnaziju sam krenuo u jesen 1991. i prve škole rata sam doživio u tim danima. Sjećam se kako su moji drugari iz razreda nestajali jedan po jedan. A onda, par dana ili sedmica poslije, neko donese haber u razred da se Selma, ili Valentin, ili Mario višje ne pojavljivati u školi i da su izašli iz Banjaluke. To su za mene bile traume. U gimnaziji su moju raju prvi put popisivali po nacionalnosti. Negdje u maju 1992. profesor [Mile Sumrak](#), zamjenik direktora i član [SDS](#), ušao je u razred kod nas i rekao: "Ajmo, djeco, napišite ovdje svoje ime i prezime i nacionalnost. I dade da po razredu kruži taj obrazac. Došao je i do mene i tada sam prvi put vidio da djeca nisu samo djeca već i Srbi, Muslimani i Hrvati. Bio sam šokiran, nisam se mogao pomjeriti. Sad sa ovom pameću u shvatam da je popisivanje po nacionalnosti prvi korak u dehumanizaciji i obojstva. Ja nisam znao kojoj kategoriji pripadam i kraj svog imena pišem "Jugosloven". To i Bojan, drug do mene u klupi. Ode [Sumrak](#) sa spiskom, ali se nakon nekog vremena vratio. Prozva mene i Bojana i rekao nam da nacionalnost [Jugosloven](#) ne postoji, da ta država višje ne postoji i da se izjasnimo drugačije. Kao mu da ja ne znam šta drugo da napišem i da moram pitati majku. Zbunjeno je izletio iz razreda. I sada razmišljam kako je simbolično da je sav taj jad i obojstvo srpskog [nacionalizma](#) i rata u naš razred donio obojstvo koji se preziva [Sumrak](#). Te 1992. nestalo je pola mog razreda, a tih godina i pola moje Banjaluke. Sumrak rata je poštio ulice, naselja, sela, sjećanja! I sada nam srpski [nacionalisti](#) pokušavaju prodati priču da ta vremena, ti ljudi, ta djeca, taj život, nikada nisu ni postojali. I da je ovako bolje. Ne znam ni za šta, ni zbog čega Početak rata za mene predstavlja spoznaja da je moj burazer od strica Boris, dijete iz mještovitog braka, iz kasarne JNA najednom završio na [Vukovaru](#) sa svojih 18 godina. Bio je tenkista, preživio je i kada se vratio krajem 1991. Imao je priču zbog kojih mi se sve to sranje zgdilo odmah na početku. Pričao mi je: "Ulazimo mi tenkovima u [Vukovar](#) na samom početku. Ne znam ni za šta, ni zbog čega, ali tu sam. Po tenku počeo je zvoniti meci, a moja noga odmah pade sa gasa. Tenk stade a meni počeo je suze ići niz lice. Jebote, gdje me ovo guraju! Cijela se kolona zaustavi, a [Ljivančanin](#) urla na nas ko na robove. Još te zime, moj stari je uspio pokupiti sa fronta na Strugu kod Okučana, Andreju, Beograđanina, doveo ga kući i meni rekao: Spremi ga, on danas ide kući da ne bi poginuo. Bukvalno ga je skinuo sa oklopnjaka i u uniformi doveo u Banjaluku. Momak je bio crn ko ugarak, imao je blata po kosi i u ušima, oči su mu bile kao fildžani. I sav se tresao. Navuko je svoju civilku koju je držao kod nas, stavio minirajući u uho i pravac [Beograd](#). Mislim da sada živi u Italiji. Njegova su vojnička pisma još uvijek kod mene u kući. Rekrutovani Banjalučani svih nacija 1992. sve počeli su se vraćati iz [Hrvatske](#) u kovčezima. Sjećam se kako se drvoredi kod parka Petar Kočić, na mom putu ka gimnaziji, sve višje pune smrtnicama. Legli s petokrakom probudili se kokardom Marta 1992. stari i ja smo išli na pecanje, na [Plivu](#), sa tatinim kolegom Zokom iz SUP-a. Na po puta, Zoka izbaci kasetu Merime Njegomir i ubaci drugu sa nekim [Etničkim](#) pjesmama. Od Topole, od Topole, Oj, vojvodo Sineliu, itd. Pita ga stari: Matere ti, Zoka, od kad to ti slušaju te pjesme? A Zoka mu odgovori da je on njih oduvijek slušao. Ja se na zadnjem sedištu Juga 45 u trenu nasmijem: Aha, baš ih slušao ranije, al' na vokmen! Uhvatio sam ljutit tatin pogled u retrovizoru. Dok sam trepnuo dobio sam po nosu. Šeć utao sam dok se nismo vratili kući. Stari me stavio pred sebe i reko da moram paziti šta pred kim pričam. Taj njegov savjet nikad nisam poslušao. Većina Srba je prosto legla sa petokrakom a probudila se sa kokardom i ne shvatajući šta im se dešava. Kad su shvatili, bilo je kasno i za njih i za njihove familije. Sve ostale šprehe su bile samo traženje opravdanja zašto su od [partizana](#) i komunista postali [Etnički](#) i [nacionalisti](#). U aprilu 1992. moja porodica je osjetila svu šestinu srpskog [nacionalizma](#). Mog starog, Miodraga ušnicu ubile su paravojne formacije [SDS](#), tzv. SOS-ovci, po nalogu [Stojana Župljanina](#) i vrha [SDS](#), a onda su za to ubistvo u banjalučkim dnevničkim novinama Glasu okrivili banjalučke Muslimane i Hrvate. Nama su u nekoliko navrata poslije ubistva pretresali stan, iznosili tatine stvari i pratili staru. Tatine kolege i istinski prijatelji su uspjeli policijski riješiti to ubistvo, ali taj slučaj nikada nije procesuiran na sudu. Izvršioc, organizatori i nalogodavci žive sa mnom u istom gradu. Da apsurd bude već, taj novinski članak koji je za ubistvo mog oca inkriminirao i dehumanizirao sve Muslimane i Hrvate optužujući za to porodice Beganović i Klindić, napisao je naš porodični prijatelj "novinar [Boro Marić](#)". Kad ga je stara pitala "Zašto Boro, bolan, lažete i izmišljate? On je odgovorio: Moralo se! Nakon toga nismo imali višje kontakta sa njim. Odrekli se komšija i prijatelja Tog aprila 1992. počelo je organizovano teroriziranje, zastrašivanje i protjerivanje nersba iz Banjaluke. Ja sam gubio prijatelje iz komšiluka, iz kajakaškog kluba, iz gimnazije! Do kraja rata u Banjaluci je

BLUSRCU.BA - Stranica za sve banjalučane sirom svijeta!

<http://blusrcu.ba>

ubijeno oko 220 civila, a protjerano je oko 75.000 ljudi! Samo zato što su bili Muslimani ili Hrvati. A u Banjaluci nije bilo ni dana rata. Srbi su se odrekli svojih komšija i prijatelja za imaginarno ljotićevsko i velimirevićevsko srpstvo. Bio sam svjedok kako grupe [nacionalista](#) hodaju gradom i tjeraju momke da se prekrste a ako ovi to ne bi znali ili bi to uradili na žepogrebanje tukli su ih. Sjećam se da su skidali gaće je momcima da vide da li su osuneđeni ili nisu, pa ako jesu tukli su ih. Gledao sam kako ljude izbacuju iz stanova, upadaju im u kuće, kako ih tuku kundacima na cesti, kako ih odvođe ko zna gdje. Sjećam se i dana kada je srušena Ferhadija zajedno sa još nekoliko džamija tog dana. Bio je maj 1993. i sva stakla na okolnim zgradama i robnoj kući Boska su popucala. Osim stakala na SUP-u, oni su znali da će biti ruševine pa su pootvarali sve prozore. Ja nisam mogao vjerovati, nisam želio vjerovati da se to desilo. Neki su slavili, neki plakali. Sjećam se dana kada su našle komšije Kalkani i moj drug Samir izašli iz Banjaluke. To jutro je bilo tiho. Nedugo poslije njih izašli su i Đoni. Samirov burazer se krio od vojske i praktično nije izlazio napolje osim da promjeni mjesto skrivanja. Krio se i kod nas u kući. Bio je floater osoba koja živi po krajevima grada u kojem ga nećete prepoznati da je Musliman ili Hrvat. O da, stranci su imenovali i ovu kategoriju ljudi. Organizovana amnezija i ignorisanje Današnja [Banja Luka](#) ne liči na onu staru. Nove srpske vlasti su još za vrijeme rata obrisale sve muslimanske, hrvatske i nedovoljno srpske identifikacije iz naziva ulica, naziva mjesnih zajednica i škola. Porušili su sve džamije u Banjaluci i franjevački samostan na Petrićevcu. Na prostoru banjalučke biskupije ubijeno je 8 katoličkih svećenika, a nekoliko ih je bilo zatvarano i premlaćivano! Srpski [nacionalisti](#) su u septembru 92. nasred ulice izrešetali imama džamije na Hisetama! U godinama poslije rata porušili su ili pustili da propadne dosta spomenika kulture, skulptura akademskih BH umjetnika, srednjovjekovnih utvrđenja i starih bosanskih kuća. Skoro sve što je ostavljeno osmanske, muslimanske, katoličke, austrougarske i naše bosanske naracije. Pod udarom zaborava su bili i spomenici iz NOB-a, ali su par godina nakon rata vratili dio bista narodnih heroja u Banjaluci, što nije slučaj u drugim sredinama. Sve što ima bosansko-hercegovačko nasljeđe ili govori o nekadašnjem interetniku i zajedničkom životu je nepoželjno i pod udarom je organizovane amnezije i ignorisanja. Palili su arhive i službene evidencije policije, sudova i opštine isprva za novac i poželji, a poslije rata sistematski i masovno. Količina toga što se želi zaboraviti u Banjaluci je tolika da prazninu koja tom prilikom nastaje ništa ne može ispuniti. Pa ni silni novi pop-mitološki i [nacionalistički](#) narativi i spomenici. [Banja Luka](#) je dobila spomenik Stefanu Nemanji (?), banu Milosavljeviću, dobila je i desetine novih pravoslavnih crkava, neke na mjestima na kojima nikada nije bilo crkve. Srpske i državne zastave [Srbije](#) se mogu vidjeti svugdje a zastave BiH samo na institucijama BiH u gradu. Trovanje se nastavlja Moje istraživanje pokazuje da su srpske vlasti u Banjaluci promijenili naziv 50 odsto ulica, njih oko 240, brišu sve nesrpske narative a nameću samo srpske i pravoslavne. Ljude, stare banjalučane, možda najviše pogađaju ove posljedice urbicida i kulturocida vidljive u Banjaluci u nazivu skoro svake ulice i na svakom kutku. Ni meni se ne miluje u ulici koja nosi naziv [Ametnika](#) iz [Drugog svetskog rata](#), a kamoli nekom ovjeku kojeg su srpske snage protjerale ili mu pobile najmilije. U zadnjih šest, sedam godina Dodikove vladavine javni i medijski prostori, politička arena i umovi mladih ljudi su do daske zatrovani srpskim [klero](#) i [nacionalizmom](#) i etno-fašizmom. Uporedo sa tim Dodik i njegova klika bjesomučno pljačkaju javni novac i resurse maskirajući svoj kriminal [nacionalističkim](#) populizmom. Dodik i njegova bratija tajkuna godinama izvlače novac i vrijednosti u [Srbiju](#), [Rusiju](#) i [u vicarsku](#). Zašto? Ima u Banjaluci dosta raje koja ne prihvata ova [nacionalistička](#) sranja i meću njima sam stekao prijatelje. Pokušavamo da markiramo događaje i mjesta i tako skrenemo pažnju javnosti na [zločine](#) istrebljenja i [genocida](#) nad nesrbima u [Banjaluci](#), [Prijedoru](#), [Srebrenici](#) i drugim opštinama ove [RS](#). Zajedno sa našim komšijama, Bošnjacima i Hrvatima, obilježavamo stratišta svih naroda u BiH, ali ja sam se fokusirao na [zločine](#) nad nesrbima počinjene od strane srpskih snaga a u ime srpstva. Zašto? Zato što se nam se pokoljenja stidjeti za ono što smo učinili na pragu 21. vijeka. Srpske vlasti i snage devedesetih, osvajajući i naše opštinu po opštinu u [Hrvatskoj](#) i [Bosni](#) u halucinogenom piru odbrane tzv. srpske zemlje obezvrijedile su srpske žrtve [Jasenovca](#), [Jadovnog](#) i drugih stratišta. [Ginter Gras](#) je lijepo govorio Nijemcima: Tek kada osjetite istinski sram za ono što je počinjeno u vaše ime i dođite istinsku katarzu, tek tada imate pravo na vlastite suze! Ima li i ovog takvoga u [Banjaluci](#), u [RS](#), u [Srbiji](#)? Nema! Jer da ima ne bi [Banja Luka](#) bila dio [RS](#), i ne bi bilo [RS](#) jer bi je se odrekli kao najsravnijeg perioda u srpskoj istoriji. I ne bi taj grad bio centar poricanja [genocida](#) i sistematskih [zločina](#) koje su srpske snage počinile.

BLUSRCU.BA - Stranica za sve banjalucane sirom svijeta!

<http://blusrcu.ba>

Ne bi bio grad zaborava i amnezije svega što je nesrpsko. Možemo se svi mi pozivati i na Antifašizam i na petokraku, i na Tita i na partizane, ali naši ratni lideri su bili oberašćenici, obernacionalisti i ludaci, a ova sadašnja vladajuća politička elita u tom mom gradu Banjaluci, a bogami i u Srbiji, ne razlikuje se ideološki ni za jotu od tih ratnih zločinaca. Samo su im metode i maske donekle prefinjenije. Bojim se novih sukoba u Bosni. autor: [Srđan Anđić](#)

Protest .ba

[Srđan Anđić](#), kulturolog, rođen je u Banjaluci 1976. Završio je banjalučku gimnaziju a potom diplomirao na Policijskoj akademiji u Beogradu, a nakon toga i na Pravnom fakultetu u Banjaluci. Magistrirao je na Fakultetu za društvene nauke Univerziteta u Ljubljani na programu Kulturologije. Bavi se kulturološkim istraživanjima bosanskih i balkanskih tema, pisanjem i društvenim aktivizmom okrenutim protiv kulture zaborava, istorijskog revizionizma, nacionalizma i fašizma. Živi i radi u Banjaluci.

Izvor vijesti; <http://zokstersomething.com>